

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกรในอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Extension of Mangosteen Production According to Good Agricultural Practices
of Farmers in Chulaphorn District, Nakhon Si Thammarat Province

ชุตินธร ล่องละเอียด (Chutintorn Longlaiad)¹ พลสรานย์ สารนรมย์ (Ponsaran Saranrom)² เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toohirum)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร (2) ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (3) การผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมังคุดในอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 333 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามานัน ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 52.7 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 60.1 ปี จบชั้นประถมศึกษา ประสพการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 18.35 ปี 2) เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 12.83 ข้อ) สื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุด ร้อยละ 100 ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และวิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุด ร้อยละ 84.3 คือ แผ่นพับและหนังสือคู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์/สื่อออนไลน์ที่เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุด ร้อยละ 84.3 คือ โทรศัพท์ 3) เกษตรกรมีการปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 100 คือ ใช้แหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน การเก็บเกี่ยวมังคุดต้องอยู่ในระยะวัยสายเลือด และมีการคัดแยกผลที่มีอายุอ่อนเกินไป มังคุดที่เสียหายหรือมีตำหนิ แยกไว้ต่างหากออกจากมังคุดคุณภาพ และเกษตรกรมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 30.7 คือ ต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทุกครั้งและต้องมีการบันทึกการจัดการให้ได้คุณภาพ 4) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดย ด้านเนื้อหา/ความรู้ อันดับแรก คือ การบันทึกข้อมูล ด้านวิธีการส่งเสริม อันดับแรก คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และด้านผู้ส่งเสริม อันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร 5) เกษตรกรมีปัญหในระดับมากที่สุด อันดับแรก คือ การบันทึกข้อมูล

คำสำคัญ การผลิตมังคุด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการการส่งเสริม

¹ หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงวิชา ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์ ดร. แชนงวิชา ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic personal, economic, and social conditions of farmers (2) knowledge and the receiving of knowledge about Good Agricultural Practice of farmers (3) mangosteen production according too Good Agricultural Practice of farmers (4) the needs in the extension according to Good Agricultural Practice of farmers (5) problems and suggestions regarding the extension of Good Agricultural Practice of farmers. The population of this study was 333 mangosteen production farmers in Chulabhorn district, Nakhon Si Thammarat province who had registered with the department of agricultural extension. The sample size of 127 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 through simple random sampling method. Data were collected by using interview form. Statistics applied in this study included frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation. The results of the research found that 1) 52.7% of farmers were female with the average age of 60.1 years old, completed primary school education, and had the average experience in mangosteen production of 18.35 years. 2) Farmers had knowledge at the high level (Mean= 12.83 questions). Personal media that farmers received the knowledge at the highest level at 100% were such as district office of agriculture officers and instructors from both government and private sectors. Publication media that farmers received the knowledge at the highest level (84.3%) was pamphlet and manual. Electronic media/online media that the farmers received at the highest level (84.3%) was television. 3) Farmers practiced at the highest level (100%) on the use of water resource with no environment which can cause contamination, the harvest of mangosteen must be on the bloodline colored phase, and the selection of fruit that were to young, damaged, or faulty by separating them out of the quality mangosteen. Farmers practiced at the lowest level (30.7%) on the aspect that there must record the data about the use of dangerous substance every time and must record the quality management. 4) Farmers needed the extension according to Good Agricultural Practice at the highest level. Regarding content/knowledge, the first aspect was data recording. For the extension method, the first in the rank was personal extension, and the extensionist, the first in the rank was department of agricultural extension office. 5) Farmers faced with the problems at the highest level. “The first in the ranking was data recording.

Keywords: Mangosteen production, Good agricultural practice, Extention’s need

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

มังคุด “ราชินีผลไม้ (The Queen of fruits)” มาจากลักษณะภายนอกของผลที่มีกลีบบนหัวคล้ายกับมงกุฎของราชินี ตัวผลมีรูปร่างกลม ผลดิบจะมีลักษณะสีเขียวเมื่อสุกผลจะเป็นสีม่วงเข้ม เนื้อข้างในสีขาวแบ่งเป็นกลีบๆ เท่ากับกลีบเลี้ยงที่อยู่ใต้ผล มีรสชาติหวาน อร่อยการส่งออกมีทั้งในรูปแบบมังคุดสดและแช่แข็ง และมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี (กลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก,2563) ในปี 2566 มูลค่าการส่งออกมังคุดผลสด 14,189 ล้านบาท และมังคุดแช่แข็ง มูลค่าการส่งออก 12 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2566) ตลาดต่างประเทศได้แก่ จีน ฮองกง เวียดนาม สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ไต้หวัน ญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งการส่งออกมังคุดของตลาดโลกยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง หากผลผลิตได้ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า,2563) จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ปลูกมังคุด 64,203 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจำนวน 22,843 ครัวเรือน อำเภอจุฬาภรณ์เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีพื้นที่ปลูกมังคุด 711.57 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจำนวน 333 ครัวเรือน (กรมส่งเสริมการเกษตร,2566) และมีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกมังคุด ครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีนั้นมี 71 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.32 ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดทั้งหมด (สำนักงานเกษตรอำเภอจุฬาภรณ์,2566) ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่น้อย รูปแบบการปลูกก็ยังคงเป็นวิธีดั้งเดิม ขาดความรู้ตามหลักวิชาการ ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด หากต้องการเพิ่มคุณภาพผลผลิตและศักยภาพในการส่งออก จึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานการรองรับ มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ดังนั้นการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรผลิตมังคุดคุณภาพที่ดี ตรงตามมาตรฐานการรองรับระดับสากล และเพิ่มศักยภาพในการส่งออกที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมตามมาตรฐานปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากร คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกมังคุดอำเภอ จุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราชปี 2566 จำนวนทั้งสิ้น 333 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 127 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยคำนวณตามสัดส่วนของแต่ละตำบลที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามปลายปิด และแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 3 การผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

- 1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 60.1 ปี จบระดับชั้นประถมศึกษา
- 2) สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.75 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรเฉลี่ย 1.95 คน จำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.88 คน พื้นที่ปลูกมังคุด เฉลี่ย 3.24 ไร่ รายได้จากการขายผลผลิตมังคุดเฉลี่ย 5,817.24 บาท/ไร่ รายจ่ายการผลิตมังคุดเฉลี่ย 1,924.80 บาท/ไร่
- 3) สภาพสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. ร้อยละ 48.31 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 18.35 ปี

2. ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

- 1) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด จากการวัดระดับความรู้ จำนวน 16 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า เกษตรกรตอบถูกเฉลี่ย 12.83 ข้อ ซึ่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุดที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด คือ ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวควรคัดแยกผลที่มีอายุอ่อนเกินไป มังคุดที่เสียหายจากการเก็บเกี่ยวหรือมีตำหนิจากการเข้าทำลายของศัตรูพืช หรือมีศัตรูพืชติดมาด้วยนั้น แยกไปไว้ต่างหาก ร้อยละ 96.9 รองลงมา คือ แหล่งน้ำที่ใช้ต้องไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมีและโลหะหนัก ร้อยละ 96.1 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุดเกษตรกรตอบผิดมากที่สุด คือ การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูมังคุด เพื่อป้องกันปริมาณศัตรูพืชที่เข้าทำลายนั้น สามารถเกินค่ากำหนดได้เพียงเล็กน้อย ร้อยละ 37.0
- 2) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด พบว่า ร้อยละ 100 เกษตรกรการได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

สื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 ได้รับความรู้มากที่สุดจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และวิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชน รองลงมาร้อยละ 96.9 ได้รับความรู้จากเจ้าของสวนมังคุด และร้อยละ 68.5 ได้รับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 84.3 ได้รับความรู้มากที่สุดจากแผ่นพับและหนังสือคู่มือ รองลงมา ร้อยละ 65.4 ได้รับความรู้จากวารสารวิชาการเกษตร และร้อยละ 48.8 ได้รับความรู้จากโปสเตอร์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์/สื่อออนไลน์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.3 ได้รับความรู้จากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 81.1 ได้รับความรู้จาก Facebook และร้อยละ 35.4 ได้รับความรู้จากวิทยุ

3. การผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ใช้แหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมีและโลหะหนัก การเก็บเกี่ยวมังคุดต้องอยู่ในระยะวัยสายเล็ด และมีการคัดแยกผลที่มีอายุอ่อนเกินไป มังคุดที่เสียหายหรือมีตำหนิ แยกไว้ต่างหากออกจากมังคุดคุณภาพ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยว ต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อคุณภาพ และปนเปื้อน ร้อยละ 97.6 และการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ ต่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทุกครั้งและต้องมีการบันทึกการจัดการให้ได้คุณภาพ ร้อยละ 30.7

4. ความต้องการการส่งเสริมตามปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา/ความรู้ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) เพื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมา คือ การจัดการแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.90) และมีความต้องการน้อยที่สุด คือ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.00)

2) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมา คือ วิธีการแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.31) และมีความต้องการน้อยที่สุด คือ วิธีการแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.19)

3) ด้านผู้ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.54X) รองลงมา คือ ผู้ประกอบการส่งออก(ลัง) (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีความต้องการน้อยที่สุด คือ ตัวแทนบริษัทขายปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.32) แสดงดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 แสดงค่าจำนวนร้อยละ ของการผลิตมั่งคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติ ทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร	ค่าเฉลี่ย	SD
ด้านเนื้อหา/ความรู้	3.39	0.464
การบันทึกข้อมูล	4.02	0.791
การจัดการแหล่งน้ำ	3.90	0.898
การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	3.00	0.545
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.55	0.673
แบบกลุ่มบุคคล	4.16	0.868
แบบรายบุคคล	3.31	0.698
แบบมวลชน	3.19	0.924
ด้านผู้ส่งเสริม	3.46	0.593
เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร	3.54	0.575
ผู้ประกอบการส่งออก(ลัง)	3.43	0.981
บริษัทขายปัจจัยการผลิต	3.32	0.765

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.50) รองลงมาคือ แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.47) และมีปัญหาน้อยที่สุดคือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.87)

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเสนอแนะการจัดการแปลงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีการตรวจสอบแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรลงพื้นที่ให้คำแนะนำ ดูแลและการจัดแปลงอย่างสม่ำเสมอ

เกษตรกรเสนอแนะการส่งเสริมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่งเสริมความรู้การผลิตมั่งคุดให้มีคุณภาพ การใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างถูกวิธี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมั่งคุดเฉลี่ย 18.35 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุภารัตน์ ชูชัย (2562) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมั่งคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

นครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 18.72 ปี เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตมังคุดค่อนข้างมาก ทำให้มีการผลิตมังคุดในรูปแบบเดิมตั้ง สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น ตามความเคยชิน และปฏิบัติต่อกันมา อาจทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจทางหลักวิชาการ หากต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2. ความรู้และการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด จากการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุดเกษตรกรตอบผิดมากที่สุด ร้อยละ 37.0 คือ การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูมังคุด เพื่อป้องกันปริมาณศัตรูพืชที่เข้าทำลายนั้น สามารถเกินค่ากำหนดได้เพียงเล็กน้อย(ไม่เกินค่าที่กำหนด) เนื่องจากเกษตรกรปฏิบัติตามความเคยชิน และไม่ทราบถึงข้อกำหนด เกณฑ์ที่กำหนด และวิธีการตรวจประเมินตามระเบียบปฏิบัติ GAP ระบบการผลิตมังคุดระดับเกษตรกร เจ้าหน้าที่จึงควรส่งเสริมในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด จากการศึกษาพบว่า สื่อบุคคลที่เกษตรกรได้รับความรู้มาก ร้อยละ 100 คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และวิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิราวรรณ คงจันทร์ (2562) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลกำแพงเขา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อต่าง ๆ โดยด้านสื่อบุคคลได้รับจากผู้นำชุมชน/ผู้ปกครองท้องที่ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกษตรกรได้รับความรู้มากที่สุด ร้อยละ 84.3 คือ แผ่นพับและหนังสือคู่มือ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิราวรรณ คงจันทร์ (2562) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลกำแพงเขา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งเอกสารของหน่วยงานราชการ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และเอกสารของบริษัทเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง จึงแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และวิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเป็นช่องทางให้เกษตรกรได้รับความรู้ ได้อย่างทั่วถึงและมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับให้น่าสนใจ ชวนให้อ่าน เน้นภาพกิจกรรม/วิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติต่อได้

3. การผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติน้อย ร้อยละ 30.7 คือ ต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตราย ทุกครั้งและต้องมีการบันทึกการจัดการให้ได้คุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุภารัตน์ ชูชัย (2562) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด ประเด็นที่เกษตรกรมีการปฏิบัติน้อย คือ การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช และการบันทึกข้อมูล ซึ่งเกษตรกรไม่ค่อยมีการบันทึกข้อมูลเนื่องจากวิธีการ/ขั้นตอนยุ่งยาก ทำให้เสียเวลา เกษตรกรจึงไม่เห็นถึงความสำคัญกับการจดบันทึก ดังนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรควรลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำในการจดบันทึกที่ถูกต้อง และทำให้เกษตรกรมีความกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่อง

4. ความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.16) มาก คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และด้านผู้ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.54) คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุภารัตน์ ชูชัย (2562) แนวทางการส่งเสริมการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรต้องการช่องทางการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับมากที่สุด คือ หน่วยงานราชการ ซึ่งเกษตรกรต้องการผู้ส่งเสริมเป็นเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร เพราะเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการให้คำแนะนำได้ถูกต้องในขั้นตอนการขอและการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น และกรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานในการออกใบรับรองให้แก่เกษตรกรอีกด้วย โดยรูปแบบวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลทำให้เกษตรกรนั้นสามารถรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้ การมีส่วนร่วม การสาธิต และฝึกปฏิบัติ ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

5. ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.50) ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของวิกิตำนา ชวณกุล (2564) การส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอรพมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีปัญหาในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การบันทึกข้อมูล และผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช ดังนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรควรเข้าไปเยี่ยมเยียนจัดอบรมให้ความรู้เน้นเรื่องการบันทึกข้อมูล ข้อกำหนด เกณฑ์ที่กำหนดและวิธีการตรวจประเมินตามระเบียบปฏิบัติ GAP ระบบการผลิตมังคุดระดับเกษตรกร ให้แก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการผลิตมังคุด เกษตรกรนั้นได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และวิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชนมากที่สุด ซึ่งทำให้เข้าถึงเกษตรกรได้ง่ายขึ้น ควรส่งเสริมผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ข้อกำหนด เกณฑ์ที่กำหนดและวิธีการตรวจประเมินตามระเบียบปฏิบัติ GAP ระบบการผลิตมังคุดระดับเกษตรกร ให้แก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในการบันทึกข้อมูลนั้นเกษตรกรมีการปฏิบัติน้อย ดังนั้นเกษตรกรควรเห็นถึงความสำคัญของการจดบันทึก สามารถทำให้ทราบการจัดการแปลง ช่วงเวลาและปริมาณการใช้น้ำ นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้คุณภาพตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรควรลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำในการจดบันทึกที่ถูกต้อง และทำให้เกษตรกรมีความกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการศึกษาความต้องการการส่งเสริมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ด้านวิธีการส่งเสริม คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล และด้านผู้ส่งเสริม คือ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร ดังนั้นเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปให้ความรู้ คำแนะนำ การฝึกปฏิบัติ ได้ดียิ่งขึ้น และเจ้าหน้าที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนด เกณฑ์ที่กำหนดและวิธีการตรวจประเมินตามระเบียบปฏิบัติ GAP ระบบการผลิตมังคุดระดับเกษตรกร โดยเน้นการบันทึกข้อมูล หรือบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ลงพื้นที่และติดตามเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้สื่อแผ่นพับ คู่มือ ที่เน้นภาพกิจกรรม/วิธีการ น่าสนใจให้เกษตรกรเข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติได้จริง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

4. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายสนับสนุน และส่งเสริมการผลิตสินค้าตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้ทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง และทำให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญในการมีใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลผลิตที่มีคุณภาพ สินค้ามีมูลค่าเพิ่ม สามารถขยายตลาดไปสู่การส่งออกได้

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีกับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอใกล้เคียง และขยายผลการศึกษาให้กับเกษตรกรที่ผลิตไม้ผลเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ เพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมและพัฒนาไม้ผลเศรษฐกิจตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรศึกษาการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีกับเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เปรียบเทียบคุณภาพต้นทุนการผลิต และราคา ให้เกษตรกรได้เห็นถึงความแตกต่าง เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรสนใจในการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการส่งเสริมการเกษตร (2566) ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566 จาก http://farmer.doae.go.th/farmer/report_act/reportTambon
- กลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (2563) ศักยภาพและอนาคตของมังคุดราชินีผลไม้ไทย กรุงเทพมหานครฯ กองนโยบายการสร้าง ความเข้มแข็งทางการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
- จิราวรรณ คงจันทร์ (2562) "การส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในตำบลกำแพงเขา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช" ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 26 พฤศจิกายน 2564 ณ การประชุมออนไลน์ นำเสนอผลงานวิจัยแบบ บรรยายทางออนไลน์ โดยใช้ Microsoft teams มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช น 2160 – 2174
- ธัญชนก โต๊ะถม (2562) "การผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด" ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 23 พฤศจิกายน 2561 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช น 641-654
- วิกิตตา ช้วนกุล (2564) "การส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุภารัตน์ ชูชัย (2562) "แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอ ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และ สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (2566) ภาวะการค้าระหว่างประเทศของไทย ประจำเดือนกันยายน 2566 สืบค้น เมื่อ 16 กันยายน 2566 จาก <https://tpso.go.th/news/2310-0000000076>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2566) เปิดตลาดมังคุดไทยสู่ตลาดญี่ปุ่นแบบใหม่โดยไม่ต้องอบไอน้ำ ช่วยลดต้นทุน ยืดอายุผล มังคุดสดให้ขนส่งทางเรือได้ สืบค้น เมื่อ 16 กันยายน 2566 จาก <https://www.oae.go.th>